

CUPRINS

1. Structura generală a unui sistem de acționare electrică.....	9
1.1. Clasificarea sistemelor de acționare electrică (S.A.E.)	
în funcție de convertorul static	12
1.1.1. Noțiuni generale – caracterizarea energiei electrice	
la ieșirea convertorului static	12
1.1.2. Clasificarea S.A.E.....	15
2. Elemente de mecanica acționărilor electrice.....	19
2.1. Cinematica acționărilor electrice	19
2.2. Cupluri	23
2.3. Ecuația fundamentală a mișcării	26
2.4. Raportarea cuplurilor statice și a momentelor de inerție	29
2.5. Stabilitatea statică a acționării electrice	31
3. Acționări electrice cu motoare de curent continuu cu excitație separată	35
3.1. Ecuațiile de funcționare. Schema structurală bloc.....	35
3.1.1. Funcționarea în regim staționar. Ecuația caracteristicilor	
electromecanice	38
3.1.2. Caracteristicile electromecanice	41
3.1.2.1. Caracteristica electromecanică naturală	41
3.1.2.2. Caracteristicile electromecanice artificiale	42
3.2. Comanda acționării cu motor de curent continuu cu excitație separată	45
3.2.1. Pornirea	46
3.2.1.1. Pornirea prin cuplarea directă.....	46
3.2.1.2. Pornirea cu tensiune redusă	48
3.3. Reglarea vitezei acționării cu motor de curent continuu	
cu excitație separată.....	49
3.3.1. Metode de reglare a vitezei.....	51
3.3.1.1. Reglarea vitezei prin modificarea tensiunii de alimentare	51
3.3.1.2. Reglarea vitezei prin introducerea unei rezistențe	
suplimentare în circuitul rotoric	52
3.3.1.3. Reglarea vitezei prin modificarea fluxului.....	53
3.4. Frânarea acționării cu motor de curent continuu	
cu excitație separată.....	55
3.4.1. Frânarea cu recuperare.....	55
3.4.1.1. Frânarea recuperativă sub acțiunea cuplului static activ	55
3.4.1.2. Frânarea cu recuperare prin micșorarea tensiunii.....	56
3.4.1.3. Reversarea sensului de rotație.....	57
4. Sistem de acționare cu motor de curent continuu cu excitație	
separată și variator de tensiune continuă.....	59
4.1. Principiul, schema de principiu, regimul de curent neîntrerupt	59
4.2. Expresia curentului prin motor	64

4.3. Limitarea regimului de curent întrerupt și elemente de dimensionare	66
4.4. Regimul de curent întrerupt.....	69
4.5. Sistem de acționare cu m.c.c. și V.T.C.: funcționarea în regim de frână.....	71
4.6. Funcționarea S.A. cu m.c.c. și V.T.C. în 4 cadrane (S.A. reversibile)	73
5. Sistem de acționare cu m.c.c. cu excitație separată și redresor complet comandat	75
5.1. Principiu, schema de principiu.....	75
5.2. Caracteristicile electromecanice în regim de curent neîntrerupt.....	76
6. Acționarea cu motoare asincrone trifazate	79
6.1. Noțiuni generale.....	79
6.2. Caracteristicile mecanice.....	80
6.2.1. Caracteristica mecanică naturală.....	82
6.2.2. Caracteristicile mecanice artificiale de tensiune	84
6.2.3. Caracteristicile mecanice artificiale reostatice	85
6.2.4. Caracteristicile mecanice artificiale de frecvență.....	86
6.2.5. Caracteristicile mecanice artificiale de tensiune și frecvență	87
6.3. Comanda acționării electrice cu motor asincron trifazat.....	88
6.4. Sistem de acționare electrică cu motor asincron trifazat și CSITF cu modulație în amplitudine și sursă de tensiune.....	90
6.4.1. Comanda inverterului.....	91
7. Alegerea și verificarea motoarelor electrice.....	95
7.1. Încălzirea motoarelor electrice în regim staționar	95
7.2. Alegerea motorului electric	97
7.2.1. Alegerea puterii motoarelor electrice.....	98
7.2.2. Verificarea motoarelor electrice de acționare	99
7.2.2.1. Verificarea motoarelor electrice de acționare.....	99
7.2.2.2. Verificarea motorului electric la cuplul de pornire	104
7.2.2.3. Verificarea la suprasarcină mecanică	104
7.3. Corectarea puterii motorului.....	105
8. Metode de modulare utilizate în comanda sistemelor de acționare electrică cu motoare asincrone	107
8.1. Generalități	107
8.2. Metode de comandă prin semnale de comandă variabile	110
8.3. Modulația sinusoidală.....	113
8.4. Modulația vectorială.....	118
8.5. Modulația trapezoidală	124
9. Studiu de caz – elemente de proiectare ale unui ascensor	131
9.1. Generalități	131
9.2. Echipamentul mecanic al ascensoarelor	132
9.2.1. Cabina.....	133
9.2.2. Cutia cabinei	133
9.2.3. Jugul cabinei	134
9.2.4. Suspensia cabinei	135

9.2.5. Ghidajul.....	135
9.2.6. Paracăzătoarele.....	135
9.2.7. Echipamentul suplimentar	135
9.2.8. Contragreutatea	136
9.2.9. Troliul.....	136
9.2.10. Frâna	136
9.3. Calcule proiect	137
9.4. Diagrame cinematice.....	137
9.5. Determinarea caracteristicii statice $M_1=f(x)$	154
9.5.1. Urcarea cabinei pline.....	155
9.5.2. Urcarea cabinei goale	155
9.5.3. Coborârea cabinei pline	155
9.5.4. Coborârea cabinei goale.....	156
9.6. Calculul diagramei cuplului static $M_s = f(t)$ pentru urcarea și coborârea cabinei pline/goale	157
9.6.1. Urcarea cabinei pline.....	158
9.6.2. Urcarea cabinei goale	160
9.6.3. Coborârea cabinei pline	161
9.6.4. Coborârea cabinei goale.....	163
9.7. Calculul diagramei cuplului static mediu	165
9.7.1. Algoritm de calcul	166
9.7.2. Urcare cabină plină.....	168
9.7.3. Urcare cabină goală.....	170
9.7.4. Coborâre cabină plină	171
9.7.5. Coborâre cabină goală.....	172
9.8. Stabilirea numărului de conectări/oră și încadrarea în serviciul tip de funcționare	173
9.8.1. Alegerea puterii motorului	174
9.8.2. Determinarea raportului de transmitere a mișcării	176
9.8.3. Calculul randamentelor corespunzătoare intervalelor de funcționare	183
9.9. Elemente de proiectare a convertorului static	185
9.9.1. Principiul de funcționare.....	185
9.9.2. Elemente de proiectare a redresorului comandat.....	196
9.9.2.1. Alegerea tiristoarelor	196
9.9.2.2. Verificarea termică.....	199
9.9.2.3. Protecția tiristoarelor	204
Bibliografie.....	211

1. Structura generală a unui sistem de acționare electrică

Noțiunea de acționare presupune efectuarea unui lucru mecanic. Prin acționare electrică se înțelege faptul că energia mecanică se obține de la un motor electric. În sensul clasic o acționare electrică cuprinde [23], [24], [67], [81], [84] (Fig. 1.1):

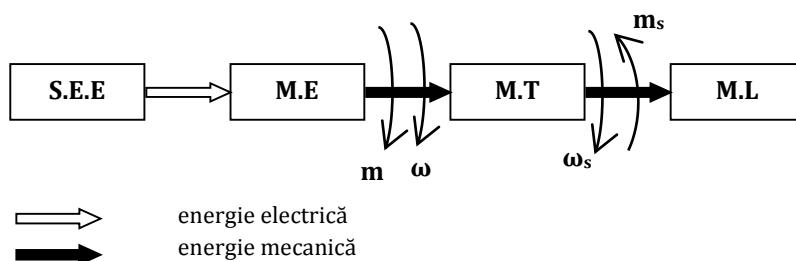

Fig. 1.1. Schema bloc a unei acționări electrice

S.E.E. – sursa de energie electrică, care furnizează energia electrică având parametrii corespunzători funcționării motorului electric.

M.E. – motorul electric; transformă energia electrică în energie mecanică cu anumiți parametri. De regulă această energie se materializează printr-o mișcare de rotație astfel încât parametrii ce o caracterizează sunt:

m – cuplu [N·m];

ω – viteza unghiulară [rad/s];

$p = m \cdot \omega$ – puterea mecanică [W].

M.T. – mecanismul de transmisie. Are rolul de a adapta parametrii energiei mecanice furnizate de motorul electric la cerințele mașinii de lucru [M.L]. Uneori poate schimba și tipul mișcării (de exemplu mecanismul bielă-manivelă care transformă mișcarea de rotație în mișcare de translație sau invers). Parametrii ce caracterizează mecanismul de transmisie sunt [24]:

$i = \omega / \omega_s$ – raportul de transmisie;

$\eta_{M.T}$ – randamentul mecanismului de transmisie.

M.L. – mașina de lucru, reprezintă instalația care transformă energia mecanică în lucru mecanic util, sau în produs finit. Exemple: tramvai, locomotivă, mașini-unelte, roboți industriali, roboți casnici, etc [81], [84].

A acționările electrice au ponderea cea mai mare în consumul de energie electrică. Se apreciază că peste 60% din energia electrică produsă este folosită în acționările electrice.

Dezvoltarea electronicii de putere și a electronicii de comandă a determinat apariția unui flux informațional foarte important, dar și completarea structurii energetice, astfel încât, în prezent, se discută despre sisteme de acționare electrică [67], [81], [84].

Schema bloc a unui sistem de acționare electrică este prezentată în figura 1.2 [11], [12], [84]:

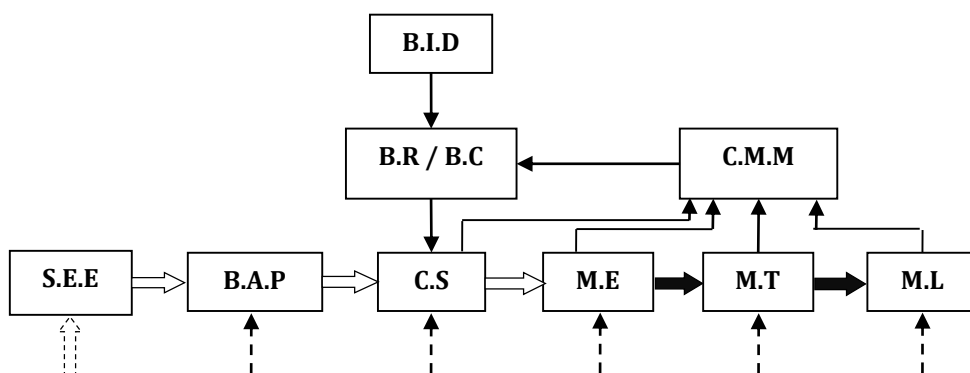

Fig. 1.2. Schema bloc a unui sistem de acționare electrică

Pe fluxul energetic constatăm apariția a două noi blocuri:

B.A.P. – bloc de adaptare și protecție, care are rolul de a adapta parametrii energiei electrice (de ex. transformatoarele electrice) și îndeplinește anumite funcții de protecție (exemplu: protecția la scurtcircuit, la supratensiuni);

C.S. – convertor static, transformă energia electrică de un anumit tip (c.c. sau c.a.), având de regulă parametrii constanți, tot într-o energie electrică ai cărei parametrii pot fi modificați prin comandă.

Convertoarele statice sunt echipamente electrice realizate cu elemente specifice electronicii de putere (diode, tiristoare, tranzistoare) având și o parte de comandă importantă.

Partea de comandă are rolul de a furniza și distribui semnalele de comandă în funcție de topologia părții de forță, astfel încât, să se comande puterea electrică transmisă motorului.

Astfel, convertoarele statice (C.S.) au, într-un sistem de acționare, o importanță cel puțin egală cu cea a motorului electric [11], [12], [15].

Pe fluxul informațional (săgeata continuă simplă) se identifică:

B.I.D – bloc de introducere a datelor. Acesta poate fi constituit dintr-un sistem de chei și butoane, poate fi terminalul de intrare pentru un sistem de calcul (tastatură, unitate de disc, etc.) și are rolul de a introduce în sistem datele primare necesare funcționării acestuia.

B.R. – blocul regulator, are rolul de a realiza o anumită lege de comandă în funcție de tipul reguletoarelor componente. Funcționează pe baza erorii dintre mărimile prescrise (dorite) primite de la blocul de introducere a datelor și mărimile reale existente în sistem.

În sistemele moderne între B.I.D. și C.S. se interpune un bloc de calcul (B.C.). Blocul de calcul conține un microsistem sau un calculator specializat ce realizează sub formă numerică inclusiv legea de comandă. Se vorbește în acest caz de un sistem de conducere numerică directă.

Pe fluxul informațional invers este prezent blocul C.M.M. – convertor al mărimilor măsurate. Acesta are rolul de a culege din sistem anumite mărimi (tensiune, curent, cuplu, viteză, etc.) și de a le transforma în mărimi electrice de nivel și formă corespunzătoare și apoi de a le transmite către B.R. sau B.C.

C.M.M. conține un set de traductoare, convertoare analog-numerice, blocuri de eșantionare, de memorare, etc.

În concepția modernă C.M.M. are structura unui sistem de achiziție și prelucrare de date.

Pe lângă fluxul informațional util, în sistemele de acționare apar o serie de mărimi, independente de voința noastră, care își exercită influența asupra acestuia. Aceste mărimi poartă denumirea de mărimi perturbatoare. Exemple de perturbații: temperatura mediului ambiant, fenomene atmosferice (descărcări electrice), variații ale energiei primite de la sursa primară, cuplul static ca perturbație asupra motorului electric, etc.